

LBRIS

We know
books
SOFIA DOBRA

Cartea mea de gramatică 5

ediție revizuită,
conform DOOM³

art

Klett

Cuprins

UNITATEA 1 • Cuvântul

Cuvântul în propoziție	6
Părțile de propoziție	8
Clasificarea propozițiilor	10
Vocabularul limbii române	12
Sinonimele. Antonimele	14
Câmpul lexical	18
RECAPITULARE	20
EVALUARE	22

UNITATEA 2 • Fonetica

Tipurile de sunete ale limbii române	24
Silaba	28
Accentul	30
RECAPITULARE	32
EVALUARE	34

UNITATEA 3 • Verbul

Verbul. Predicatul verbal	36
Modul indicativ. Prezentul	40
Imperfectul	45
Verbul auxiliar <i>a avea</i> .	
Participiul. Perfectul compus	48
Perfectul simplu	52
Mai-mult-ca-perfectul	54
Viitorul. Verbele auxiliare <i>a vrea și a fi</i>	56
Modul imperativ	59
RECAPITULARE	62
EVALUARE	64

UNITATEA 4 • Substantivul

Substantivul	66
Articolul	68
Posibilități combinatorii ale substantivului.	
Prepoziția	71
Substantivul subiect	74
RECAPITULARE	78
EVALUARE	80

UNITATEA 5 • Pronumele

Pronumele.	
Pronumele personal	82
Pronumele personal de politețe	86
RECAPITULARE	88
EVALUARE	90

UNITATEA 6 • Adjectivul

Adjectivul.	
Articolul demonstrativ	92
Gradele de comparație ale adjectivului	97
RECAPITULARE	102
EVALUARE	104

UNITATEA 7 • Numeralul

Numeralul. Numeralul cardinal	106
Numeralul ordinal	109
RECAPITULARE	114
EVALUARE	116

UNITATEA 8 • Enunțul

Enunțul. Tipuri de enunț	118
Punctuația enunțului	123
RECAPITULARE	126
EVALUARE	128

Unitatea **1****Cuvântul**

Gramatica are două părți:

- **sintaxa**, care se referă la îmbinarea cuvintelor în propoziții și a propozițiilor în comunicări mai complexe;
- **morfologia**, care se referă la modificările formei cuvintelor în vorbire.

În comunicare, aceste părți ale gramaticii totdeauna se îmbină. Sensurile cuvintelor rezultă mereu din felul în care se construiesc propozițiile.

- Cuvântul în propoziție
- Părțile de propoziție
- Clasificarea propozițiilor
- Vocabularul limbii române
- Sinonimele. Antonimele
- Câmpul lexical
 - Recapitulare
 - Evaluare (teste)

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

- 4.1. utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative;
- 4.2. aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative;
- 4.5. utilizarea competenței lingvistice în corelație cu gândirea logică/analogică, în parcursul de învățare pe tot parcursul vieții.

Observ și învață!

Cuvântul este unitatea de bază a comunicării. Acesta are în propoziție un rol raportat la celelalte cuvinte, fiind numit **parte de propoziție**.

Predicatul arată ce face o ființă sau un lucru.

Propoziția este o comunicare cu un singur predicat.

ex. 1

Subiectul arată cine face acțiunea exprimată de verbul care în propoziție este predicat.

ex. 2, 3

Cuvântul își modifică forma în comunicare (*copil, copii, copilului, copiilor*), fiind numit **parte de vorbire**.

Părțile de vorbire învățate sunt:

- **verbul** – are timp, persoană, număr;
- **substantivul** – are gen, număr;
- **pronumele** – are persoană, număr, gen;
- **adjectivul** – are gen și număr.

ex. 4

Părțile de propoziție și părțile de vorbire

- 1** Subliniază predicatul din propozițiile de mai jos.
a. Toamna a sosit. b. Începe școala! c. Frunzele au căzut. d. Păsările călătoare au plecat. e. Norii ascund soarele des ... f. A pornit ploaia?
- 2** Găsește subiectele din propozițiile de la exercițiul 1, punând întrebarea *cine?* la predicatul găsit, ca în modelul de mai jos.

Cine a sosit?
↓
subiect – **Toamna!** a sosit. – predicat

- 3** Indică părțile de vorbire prin care se exprimă predicatul și subiectele găsite la exercițiul 1.
- 4** Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele scrise colorat în propozițiile de mai jos.
a. **Mihaela** pleacă la școală. b. **El** este în clasa a V-a. c. **Ghiozdanul plin** de caiete are niște roți **mici**. d. **Rucsacul colegului ei** de bancă a căzut. e. **Ei vorbesc** despre **noii lor** profesori. f. Elevii **curioși** îi **așteaptă** în clasă.

Punctuația propoziției

- 5** Menționează semnele de punctuație de la sfârșitul propozițiilor de la exercițiul 1.
- 6** Explică folosirea semnelor de punctuație din text.
Dana îi spune mamei:
— Mamă, am pus în ghiozdan caietele, manualele, penarul, echerul, maimuțoiul de pluș. Începe și tableta?
- 7** Încercuiește ghilimelele în fragmentul de mai jos și explică folosirea lor.
„Spânul îl chemă pe Harap-Alb și-i zise: «Te duci tu în Pădurea Cerbului, cum știi tu, și-mi aduci pielea cerbului cu cap cu tot!»”

Ion Creangă – Povestea lui Harap-Alb

Punctuația de la sfârșitul propoziției	Punctuația în interiorul propoziției
● Punctul (.) se pune când se dă o informație.	● Virgula (,) desparte substantivele care arată o strigare de restul propoziției și se folosește între cuvintele dintr-o enumerare.
● Semnul întrebării (?) se pune când se cere o informație.	● Linia de dialog (—) arată începutul replicii unui personaj.
● Semnul exclamării (!) se pune când se exprimă o poruncă, un ordin, o rugămintă, o stare sufletească.	● Semnul două-puncte (:) anunță o replică a unui personaj sau o enumerare.
● Punctele de suspensie (...) arată că vorbitorul consideră restul comunicării ușor de înțeles.	● Ghilimelele („”, „<>>) se folosesc pentru a reproduce întocmai un titlu sau un text spus sau scris de cineva.

ex. 5, 6, 7

Pentru folosirea ghilimelelor la calculator, se schimbă setările pe limba română. În engleză, acestea se deschid și se închid sus, dar în română se deschid jos și se închid sus. În textul tipărit, citarea se poate face și prin scrierea italică, renunțându-se la ghilimele. Dacă textul citat este scris italic, citarea în citat se face prin folosirea ghilimelelor obișnuite, nu prin semnul «...».

Exersează

- 1** Transcrie textul de mai jos în caiet, despărțindu-l în cuvinte, punând semnele de punctuație necesare și scriind majusculele unde trebuie.

În plină noapte un om plânge în fața unei sușini și setrece altom îmbrăcat sărăcăcios și îl întreabă de ce plânge pentru că a pierdut cheia de la ușa omulețului mărăi oușă

După Jean-Claude Carrière – Cercul mincișoșilor (Ușa)

- 2** Corectează greșelile de punctuație din propozițiile de mai jos.

a. Am citit Micul Prinț de Antoine de Saint-Exupéry b. Andrei ți-a plăcut Fata babei și fata moșneagului de Ion Creangă

- 3** Pune, în casete, semnele de punctuație potrivite.

larba florile și frunzele s-au uscat Nicoleta îi spune mamei ei

Doar crizantemele mai colorează grădina Ce rău îmi pare

Nicoleta fii sigură că natura va reînvia la primăvară

- 4** Subliniază predicatul cu o linie și subiectele cu două linii în textul de mai jos.

Elevii merg spre școală. Vântul bate. Ploaia va începe în curând. Prietenul meu a răcit. El nu va veni la școală. Maria îi va duce lecțiile. Azi, am recapitulat predicații.

- 5** Precizează subiectele, analizând partea de vorbire prin care se exprimă.

a. Rafalele de vânt mișcă ramurile copacilor. b. Ei visează la o excursie prin țară. c. Copiii lor învață cu plăcere. d. Ea a participat la un concurs de matematică.

- 6** Completează propozițiile de mai jos cu predicate exprimate prin verbe dintre paranteze la timpul prezent.

a. Elevii (a obține) zece la lucrare. b. Mircea (a privi) tablourile din expoziție. c. Fetele (a dori) fructe bine coapte. d. Frigul, vântul, ploaia (a sosi) brusc.

- 7** Subliniază adjectivele din propozițiile de mai jos.

a. Bruma rece apare în diminețile de toamnă. b. Vântul aspru și ploile mărunte au început. c. Pe străzile pustii, apar copii gălăgioși. d. Am cumpărat un buchet mare de crizanteme multicolore.

TEST
flash

- 1.** Subliniază predicatul cu o linie și subiectele cu două linii.

3 puncte

a. Vremea urâtă a venit. b. Mama îmi ia un mobil nou. c. Colega mea are un rucsac frumos.

- 2.** Subliniază subiectele exprimate prin substantiv cu o linie și pe cele exprimate prin pronume personal cu două linii.

3 puncte

Fetele talentate desenează frumos. Ele privesc peisajul de toamnă. Profesoara le îndrumă.

- 3.** Corectează textul de mai jos.

3 puncte

Barbule ai citit Capra cu trei iezi Povestea porcului și Dănilă Prepeleac de Ion Creangă?

Observ și învâță!

Părțile de propoziție sunt:

- **principale**, când sunt suficiente pentru existența unei propoziții (subiectul și predicatul);
- **secundare**, când îmbogățesc sensul propoziției.

EX. 1, 2, 3

Părțile secundare de propoziție se exprimă prin:

- **adjectiv** (Vremea rece a sosit.);
- **substantiv** (Picăturile de ploaie sunt mari. Crengile copacilor se mișcă. Privesc peisajul.).
- **pronume** (Îi felicităm pe ei.)

EX. 4

Părțile principale de propoziție

1 Subliniază predicatul cu o linie și subiectele cu două linii în propozițiile date.

- a. Soarele a dispărut. b. A început ploaia. c. Oana privește castanii din grădină. d. Ea vede frunzele galbene. e. Vântul bate. f. Castanele cad cu zgomot sec.

Părțile secundare de propoziție

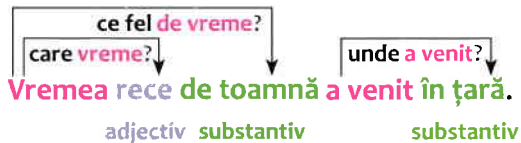
2 Completează propozițiile date, adăugând părți secundare de propoziție în casete.

- a. Toamna a sosit. b. A căzut bruma . c. Văd . d. I-am explicat fenomenul. e. Merg .

3 Subliniază cu o linie părțile principale de propoziție și cu două linii părțile secundare de propoziție din exemplele de mai jos.

- a. Am cules legume proaspete din grădină. b. Am pus roșiile mari și coapte pe masa din bucătărie. c. Mama va pune murături în borcanele mari de sticlă din cămară. d. Bunica umple coșurile cu verze înfoiate, cu hrean parfumat, cu mărar îmbățător.

4 Precizează părțile de vorbire prin care se exprimă părțile secundare de propoziție din exemplele de mai jos, ca în modelul dat.

- a. Umbrela roșie din mătase mă apără de ploaie.
b. Rafalele vântului au întors-o.
c. Le scriu bunicilor e-mailuri.

DIFICULTĂȚI

Părțile secundare de propoziție exprimate prin substantive se leagă, uneori, de cuvântul determinat prin cuvinte de legătură precum *de, din, cu, pe, pentru, de la, de pe la* etc.

Partea de propoziție poate conține două cuvinte, fiindcă în aceasta se includ și cuvintele de legătură. (Exemplu: Buchetul **de flori** îmi place. → parte secundară de propoziție)

- 1 Încercuiește literele corespunzătoare propozițiilor alcătuite doar din predicat și subiect.**
a. Copiii aleargă. b. Frunzele au căzut. c. Ploile udă străzile. d. Oamenii au umbrele colorate. e. Păsările au plecat. f. Toamna a venit.
- 2 Subliniază cu o linie predicatul și cu două linii subiectele din textul de mai jos.**
Clasa Mariei a organizat o excursie la munte. Copiii au urcat pe culmile înalte. Ei au alergat prin poieni cu flori delicate. Elevii au admirat peisaje încântătoare.
- 3 Precizează părțile de vorbire prin care se exprimă subiectele și predicatul de la exercițiul precedent.**
- 4 Taie cu o linie orizontală părțile secundare de propoziție.**
a. Băiatul din clasa vecină citește o carte cu pirați. b. Câțelul alb din curte latră cu furie. c. Un copil speriat urlă ca un leu.
- 5 Adaugă cât mai multe părți secundare de propoziție în exemplele de mai jos.**
Norii au apărut. Vine ploaia. Stropii cad. Copiii fug.
- 6 Menționează numărul de părți secundare de propoziție din exemplele date.**
a. În vacanță, voi pleca la bunici. b. Am vorbit despre lecția de istorie. c. Lor le dă note mari. d. Săptămâna trecută, am găsit câțelul în dulap. e. Vântul puternic șuieră prin crengile copacilor din parc. f. Frunzele uscate alcătuiesc un covor foșnitor.
- 7 Alcătuieste cât mai multe propoziții, combinând subiectele din seria A cu predicatul din seria B.**
A. copiii • câțelul • pisicile • găinile
B. aleargă • fuge • au adormit • mănâncă
- 8 Reconstituie proverbele, punând în ordine cuvintele din casete. Scrie-le în caiet. Subliniază, apoi, cu o linie părțile secundare de propoziție.**

buturuga

carul

mică

răstoarnă

scurte

minciuna

mare

picioare

are

- 9 Precizează dacă substantivul scris colorat este parte principală sau secundară de propoziție în exemplele date.**
a. **Rezultatele** lui ne-au surprins. b. Dan a avut **rezultate** bune. c. El nu s-a mulțumit **cu rezultate** mediocre. d. Nivelul **rezultatelor** lui este ridicat. e. Lista **cu rezultate** s-a afișat.

TEST
Flash

• Încercuiește răspunsul corespunzător afirmațiilor de mai jos, adevărat (A) sau fals (F).

1. Toate propozițiile de mai jos sunt alcătuite doar din subiect și predicat.

3 puncte

a. Frunzele au căzut. b. Ploile nu încetează. c. Copiii nu au învățat.

A F

2. În propoziția dată, sunt patru părți secundare de propoziție.

3 puncte

Am pătat haina roșie de ploaie primită de la prietena mamei.

A F

3. În propoziția dată, sunt șase părți secundare de propoziție.

3 puncte

În vacanța mare, la bunici, am citit cu plăcere cărți de aventuri.

A F

Observ și învață!

Propoziția este:

- **simplică**, când este alcătuită din subiect și predicat;
- **dezvoltată**, când este alcătuită din subiect, predicat și una sau mai multe părți secundare de propoziție.

ex. 1, 2

După aspectul predicatului, propoziția este:

- **afirmativă** (El învață.);
- **negativă** (El nu învață.).

ex. 3

Propoziția simplă și propoziția dezvoltată

1 Încercuiește literele corespunzătoare propozițiilor alcătuite doar din predicat și subiect din exemplele de mai jos.

a. Ploaia a început. b. Îl zăresc pe Dan în curte. c. El pleacă. d. Băiatul a intrat în casă. e. Vântul bate. f. Frunzele cad.

2 Unește cu o linie predicatul din prima coloană cu părți secundare de propoziție din celelalte coloane, ca în modelul dat.

a. Îndrăgesc	→	în livada coșurile	→	bunicilor. coapte.
b. Merg	→	gospodăria	→	îmbătător. de meri.
c. Culeg	→	mirosul	→	de nuiele.
d. Umplu	→	fructele		
e. Simt				

Propoziția afirmativă și propoziția negativă

3 Precizează ce deosebire de formă este între predicatul propozițiilor date.

a. Ana desenează. b. Mihaela nu desenează. c. Petre citește. d. Cine nu citește?

DIFICULTĂȚI

Se poate ca predicatul exprimat prin verb la formă negativă să aibă între componentele lui intercalate și alte cuvinte: El **nu mai vine** pe la noi. Andrei **nu prea știe** lecția. Aceste cuvinte, **mai**, **prea**, nu intră în componența predicatului. Cuvântul **nu** intră însă în componența predicatului.

Exersează

1 Încercuiește literele corespunzătoare propozițiilor simple din exemplele de mai jos.

a. Vremea urâtă a venit. b. Ploaia nu încetează. c. Vântul suieră. d. Bruma cade zilnic. e. Temperatura a scăzut. f. Norii acoperă cerul.

2 Transformă propozițiile dezvoltate de mai jos în propoziții simple.

a. Frunzele copacilor din parc au căzut. b. Florile multicolore au dispărut de pe alei. c. Păsările călătoare au plecat spre țările calde. d. Ploile reci nu încetează de zile întregi.

3 Dezvoltă propozițiile simple date, adăugând părți secundare de propoziție.

a. Plec _____ . b. Vântul _____ a început. c. Norii _____ au apărut _____ . d. Frunzele _____ zboară _____ .

- 4** Indică, prin bifare, dacă propozițiile date sunt simple sau dezvoltate.
- Toamna a sosit.
 - Soarele încălzește mai puțin.
 - În livezi, fructele așteaptă culegătorii.
 - Au înflorit crizantele.
 - A căzut bruma.
 - Copiii au început școala.

- 5** Precizează numărul părților secundare de propoziție din exemplele date.
- a. Ploaia cădea molcom. b. Pe dealurile înalte erau păduri de stejar. c. Dimineața, le acoperea bruma. d. Departe, răcnetele aspre de jivine răsunau straniu.

- 6** Încercuiește literele corespunzătoare propozițiilor afirmative de mai jos.
- a. Pisica doarme. b. Câinele nu latră. c. Vrăbiile ciripesc. d. Soarele nu încălzește. e. Paul răsfoiește o revistă. f. Corina scrie o compunere.

- 7** Transformă propozițiile afirmative de mai jos în propoziții negative.
- a. În tinerețe, mama cânta la vioară. b. Ai ascultat o melodie frumoasă. c. Organizați o excursie? d. Îi vom scrie un SMS bunicii.

- 8** Răspunde afirmativ la propozițiile de mai jos.
- a. Cine a întârziat la ore? b. Care este pasiunea ta? c. Ce filme îți plac?

- 9** Indică, prin bifare, dacă afirmațiile date sunt adevărate (A) sau false (F).
	A	F
a. În propoziția <i>Ploaia rece de toamnă cade cu putere.</i> , sunt patru părți secundare de propoziție.	☐	☐
b. În propoziția <i>Peste dealurile desfrunzite coboară soarele călduț</i> , subiectul este cuvântul <i>soarele</i> .	☐	☐
c. În textul următor, sunt patru propoziții simple și cinci propoziții dezvoltate: <i>Ca în fiecare toamnă, mama face gem. Toată casa miroase frumos. Grivei aleargă. Pisica doarme. Eu aștept. Vreau un sendviș. Mama îmi pune gem cald pe pâine. Nu aștept. Îl mănânc repede.</i>	☐	☐
d. Toate propozițiile din textul următor sunt simple: <i>A venit octombrie. A început frigul. Vântul bate. Cad ploii. Cocorii vor pleca.</i>	☐	☐

- 10** Alcătuieste propoziții dezvoltate, combinând cuvintele din cele trei coloane date.
a. Păsările	au cules	pleacă.
b. Frunzele	au căzut	de pe crengi.
c. Oamenii	călătoare	roadele.

TEST

Flash

1. Subliniază propozițiile simple.
Elevii dau lucrare. Copiii lucrează. Maria a terminat. Anca o întreabă:
— N-ai greșit? Am un alt rezultat. 3 puncte

2. Dezvoltă propoziția simplă dată, adăugând trei părți secundare de propoziție.
Pisica doarme. 3 puncte

3. Încercuiește literele corespunzătoare propozițiilor afirmative.
a. Dan mănâncă mere roșii. b. Ioana preferă perele. c. Gina nu vrea fructe.
d. Ea gustă rar din câte un pepene. e. Florina nu mănâncă deloc nuci. 3 puncte

Din oficiu: 1 punct

Observ și învață!

Vocabularul sau **lexicul** limbii române este format din totalitatea cuvintelor care există sau care au existat cândva în limbă.

Acesta se află într-o permanentă mișcare, deoarece:

- apar cuvinte noi (*plasmă, tastatură*);
- dispar din uz unele cuvinte (*pârcălab, rigă*);
- se schimbă sensul unor cuvinte (*cuvânt* însemna în trecut *motiv*).

ex. 1, 2

Cuvântul este elementul de bază al comunicării.

Cuvântul are:

- **sens** sau **înțeles**, care este **conținutul** său;
- **sunete**, care constituie **forma** lui.

Cuvintele pot avea același sens, deosebindu-se prin sunetele alcătuitoare sau pot fi formate din aceleași sunete, deosebindu-se prin sens.

ex. 3, 4, 5

Mișcarea cuvintelor în vocabular

- 1** Subliniază cu o linie cuvintele noi și cu două linii cuvintele care nu se mai folosesc azi din propozițiile date.
 - Mi-am cumpărat un smartphone.
 - Vodă privea havuzul din grădină.
 - Plăieșul își curăța flinta.
 - Băiatul extenuat stă mult în fața computerului.
 - Am consultat un site de lingvistică.
- 2** Precizează sensul cuvântului *carte* din versurile de mai jos. Care sunt sensurile de astăzi ale cuvântului?

„Măi bădiță de departe,
Mai trimite-mi câte-o carte.”

Folclor

Cuvântul – formă și conținut

- 3** Subliniază cuvintele cu același sens din lista de mai jos. Prin ce se deosebesc acestea?

carte • literă • pagină • scriere • supracopertă • tipăritură • tom • vers • volum
- 4** Construiește trei propoziții cu sensuri diferite ale cuvântului *pană*, precizându-le.
- 5** Notează, în casete, cifrele corespunzătoare ordinii din dicționar a cuvintelor date.

cuvânt • cutie • cuvios • cuvântător • cuvântă • cuvântare • cuvînțel • cuvertură

Exersează

- 1** Găsește cuvinte noi cu același sens pentru cuvintele din seria dată.

biruitor • cenușiu • cinstit • deștept • folositor • greșeală • însuflețit • mănos • molipsitor • obraznic • pământesc • sigur • tavan • veșnic
- 2** Subliniază forma corectă a cuvintelor date.

abțibild/acțibild • alva/halva • alviță/halviță • benoclu/binoclu • capot/capod • complect/complet • crenvurst/cremvurst • egrasie/igrasie • a escalada/a excalada • gref/grep • intreprindere/întreprindere • marșarier/marșalier • mărfar/marfar • pancartă/pancardă • seringă/siringă • vaselină/vasilină

DIFICULTĂȚI

În dicționar, cuvintele sunt așezate în ordine alfabetică. Dacă primele litere ale cuvântului sunt identice, ordonarea se face după prima literă interioară diferită. De exemplu: *vocabular, vocabulă, vocală, vocalic, vocalism, vocaliza, vocalizare, vocaliză*.

Cuvintele care nu se mai folosesc astăzi se numesc **arhaisme**. Există, în vocabular, cuvinte folosite doar în anumite zone ale țării, numite **regionalisme**.

3 Încercuiește dintre cuvintele scrise colorat pe cele care trebuie folosite în propozițiile date.

- a. Mașina a rămas pe **geantă/jantă**.
 b. Mi-am scris pe foaie numele și **pronumele/prenumele**.
 c. Am multe probleme **familiale/familiare**.
 d. Am rezolvat exercițiul **orar/oral**.

4 Precizează forma din dicționar a cuvintelor date.

alergau • burniței • căzuseră • copilașii • crenguța • fetița • înghețaseră • norilor • ploile • pluvială • străzii • tomnatici • umbrelor • vântului

5 Scrie, în pătrate, cifra care indică ordinea în care se găsesc în dicționar cuvintele de mai jos.

frunză • rafală • toamnă • nor • ploaie
 • asfalt • cer • gri • strugure • măr

6 Ordonează alfabetic cuvintele de mai jos, încercuind litera interioară după care ai făcut aranjarea.

jucărie • jucat • juca • jucărioară • jucărică • jucăuș • jucărea
 • jucător

7 Indică, printr-o săgeată, locul unde trebuie plasate în seria B, conform ordinii alfabetice, cuvintele din seria A.

A. brumă • frig • pâclă • toamnă • vijelie
 B. burniță • ceață • lapoviță • ploaie • umezeală • vânt

8 Subliniază cuvintele din lista de mai jos care trebuie plasate alfabetic între cele două cuvinte din casetă.

toamnă • tractor

tiv • toartă • toaletă • tobă • tradiție • tocător • tomberon • topor • trofeu • torță • trac • traducere

9 Încercuiește litera corespunzătoare seriei care conține numai cuvinte noi.

a. abis • bleu • enervat • jder
 b. bord • declin • etaj • mouse
 c. e-mail • fax • gadget • iarbă
 d. incert • lexic • mărar • peluză

10 Taie intrusul din fiecare serie de cuvinte cu același sens.

a. deteriorat • hodorogit • paradit • rablagit • stricat
 b. a se deplasa • a se duce • a merge • a se mișca • a umbla

1. Găsește cuvinte noi care au același sens cu cele de mai jos.

3 puncte

• gras • însemnat • noroc

2. Subliniază forma corectă a cuvintelor date.

3 puncte

• bomboană/bonboană • minge/mingie • prompt/promt

3. Scrie, în casete, cifre care indică ordinea alfabetică a cuvintelor.

3 puncte

• mobilitate • model • mobil • moară • mobilă • mochetă

Observ și învață!

Sinonimele sunt cuvinte cu formă diferită și cu sens asemănător sau identic.

ex. 1

Alegerea sinonimului depinde de propoziția în care apare cuvântul. Înlocuirea, într-un text, a unor cuvinte cu sinonimele lor nu trebuie să modifice sensul textului. Sinonimele trebuie să fie aceeași parte de vorbire.

ex. 2, 3

Un cuvânt cu mai multe sensuri are sinonime pentru fiecare sens.

ex. 3

Există sinonime pentru expresii.

ex. 4

Antonimele sunt cuvintele cu sens diametral opus. Perechea de antonime trebuie să fie compusă din părți de vorbire de același fel.

ex. 5

Un cuvânt cu mai multe sensuri are antonime pentru fiecare sens.

ex. 6

Sinonimele

1 Subliniază cuvintele cu același sens din textul dat.
Andrei este isteț și învață lecția din clasă. La fiecare răspuns pe care l-a dat a dovedit că este deștept. Alina este, ca și el, inteligentă, fiind ageră în rezolvarea problemelor de matematică.

2 Unește cuvântul *arbore* din propozițiile de mai jos cu sinonimul potrivit. Se pot înlocui aceste sinonime între ele?

• Nucul este un **arbore** impunător.

copac
pom

• Bradul este un **arbore** montan.

3 Găsește un sinonim pentru adjectivul *limpede* din propozițiile date.

a. Apa râului este *limpede*. b. Vara, cerul este *limpede*. c. Cântăreața are glasul *limpede*. d. Teoria este *limpede*.

4 Indică un sinonim pentru expresiile scrise italic în propozițiile date.

a. Cornel a luat-o la *sănătoasa*. b. Mama a făcut din *țânțar armăsar*. c. Minciuna lui este *cusută cu ață albă*.

Antonimele

5 Subliniază, în textul de mai jos, folosind culori diferite, perechile de cuvinte cu sens complet opus.
Picăturile de ploaie cad încet pe asfalt. Frunzele se mișcă repede. Căldura verii a dispărut și a apărut frigul umed al toamnei.

6 Menționează un antonim pentru adjectivul *limpede* din propozițiile date.

a. Astăzi, cerul este *limpede*. b. Sucul este *limpede*. c. Expunerea lui este *limpede*. d. Glasul copilului este *limpede*.

DIFICULTĂȚI

Nu toate cuvintele din dicționarul de sinonime se pot utiliza în orice situație de comunicare. De exemplu, *inimă* și *cord* sunt sinonime, dar nu se poate folosi un termen de specialitate în comunicarea obișnuită, spunându-se: *Mă doare cordul*. Este corectă însă propoziția: *Medicul face operații pe cord*.

1 Unește cuvintele din prima coloană cu sinonimele corespunzătoare din a doua coloană.

A. vesel	pur	B. bănuială	strălucire
tânăr	blajin	boală	vacarm
curat	vioi	hărmălaie	presupunere
blând	voios	lumină	maladie
jucăuș	etern	început	leac
veșnic	fraged	medicament	debut

2 Încercuiește, în fiecare serie dată, sinonimul primului cuvânt.

A. ajutor	B. a folosi	C. reducere	D. a lucra
bază	a termina	biruință	a dori
cazma	a utiliza	consumare	a investi
sprijin	a valorifica	ieftinire	a jindui
trăinicie	a zornăi	încetare	a munci

3 Înlocuiește adjectivul *bun* din propozițiile date cu sinonimul potrivit. Alege între *competent, cumsecade, gustos, profitabil*.

- a. George este un om *bun*. _____
- b. Ana este *bună* la desen. _____
- c. A fost o afacere *bună*. _____
- d. Prăjitura a fost *bună*. _____

4 Înlocuiește verbul *a scoate* din propozițiile date cu sinonimul potrivit. Alege între *a elimina, a extrage, a pronunța, a publica, a retrage, a smulge*.

- a. Tata *a scos* niște bani de la bancă. _____
- b. Stomatologul *i-a scos* lui Petre un dinte de lapte. _____
- c. Am *scos* din rădăcini buruienile din grădină. _____
- d. Arbitrul *a scos* jucătorul de pe teren din cauza unui fault. _____
- e. Mircea Cărtărescu *a scos* o nouă carte. _____
- f. Valeria *nu a scos* niciun cuvânt la lecție. _____

5 Taie intrusul din seriile date.

- a. delicat • delicios • fin • gîngaș • grațios
- b. a conversa • a dialoga • a discuta • a vorbi • a vrăji
- c. flecăreală • învârteală • pălăvrăgeală • sporovăială • tăifăsuială • trăncăneală

6 Găsește un cuvânt sinonim pentru fiecare dintre expresiile date.

• a face rost _____	• a trage pe sfoară _____
• a-i părea rău _____	• a da o mână de ajutor _____
• a lua foc _____	• a face sânge rău _____
• a băga de seamă _____	• a sta pe gânduri _____

7 Menționează un sinonim pentru fiecare dintre cuvintele scrise colorat în textul de mai jos.

„**Doctorii** care o **văzuseră** dăduseră neputincioși din umeri. Ela era **sănătoasă**, dar, cu toate acestea, nu vorbea.”